

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังพง อำเภอบราณบุรี
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Development of Pineapple Products in Wang Pong Sub-District,
Pran Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

วิภาวณี เพื่อกบัวขาว¹/ รุ่งกานต์ กล้าหาญ²/ กฤษณ์ ไชยวงศ์³/ วณิดา มากศิริ⁴/ ช่างชัย ชูปาว⁵
Wipavane Phueakbuakhao/ Rungkan Klahan/ Krit Chaiwong/ Wanida Maksiri/ Chuangchai Chupwa

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University

^{2,4} คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Faculty of Agricultural Technology, Phetchaburi Rajabhat University

^{3,5} คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

Received: Jan 3, 2022

Revised: March 14, 2022

Accepted: March 29, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังพง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังพง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดชุมชนตำบลวังพง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 388 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังพง และเจ้าหน้าที่

ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเขียนข้อมูลเชิงพรรณนาความผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีศักยภาพอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ตามลำดับ และ 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอบราวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปะรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือก จุก และเหง้าสับปะรดในการทำให้นุ่ม”

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การแปรรูปสับปะรด, ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน, เศรษฐกิจชุมชน

Abstract

This research had objectives to: 1) to study the potential of community product from pineapple processing of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan Province, and 2) to develop prototype products from pineapple processing to enhance the community economy of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province. The researchers used the mixed method research methodology. By using quantitative study, the data were collected from 388 people in pineapple processing groups

in Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, by using the questionnaire. By using the qualitative study, the data were collected by using in-depth interview from 9 key informants, selected by using purposive sampling method, consisting of president, committee, and members of community enterprise in Wang Pong Subdistrict, and the agricultural extension officer in Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province. The statistic used in this research are, frequency, percentage, mean, standard deviation, and descriptive writing. The research results found out that:

- 1) The potential of community product from pineapple of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, revealed that the potential was overall at a moderate level. When all aspects were individually considered, they could be ranked in descending order of their means as follows: community enterprise member administration, leaders and community enterprise administration, community enterprise management planning, information and knowledge management, good or service management, and market administration, and
- 2) The development of prototype products from pineapple processing for enhancing community economy of Wang Pong sub-district, Pran Buri district, Prachuap Khiri Khan province, revealed that the community could develop pineapple products to create value addition and could develop a new product from pineapple wastes, which could create jobs, careers, and enhance the income to the community, by “developing Bromelain product from pineapple peels, crowns, and roots for tenderizing meat”.

Keywords: Development of Products, Pineapple Processing, Community Product Potential, Community Economy

บทนำ

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน องค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยืนหยัดด้วยตนเองได้ ที่ผ่านมาทุกฝ่ายทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนว่ามีหลายมิติ เพื่อลดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนและให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ขึ้น เพื่อให้การสนับสนุนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้มีความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน มีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต รวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป (เจนิภา คงอิม, 2561: 157) โดยวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่รัฐบาลเข้ามาสนับสนุนและได้ยื่นเอกสารเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2564 มีวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการอนุมัติการจดทะเบียนแล้วทั่วประเทศ 121,903 แห่ง มีเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการอนุมัติการจดทะเบียนแล้วจำนวน 872 แห่ง โดยมีวิสาหกิจชุมชน ที่ประกอบกิจการประเภทการผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 36,892 แห่ง รองลงมา คือ การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 27,674 แห่ง และการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 13,352 แห่ง ส่วนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีการประกอบกิจการบางประเภทการผลิตพืชมากที่สุด จำนวน 279 แห่ง รองลงมาคือ การผลิตปศุสัตว์ จำนวน 173 แห่ง และการแปรรูปและผลิตภัณฑ์อาหาร จำนวน 120 แห่ง ซึ่งปัจจัยการผลิตการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง ตลอดจนมีศักยภาพในการช่วยสร้างงานและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนมุมมองของคนในชุมชนให้เข้าใจว่าทุนที่ชุมชนมีอยู่ อันได้แก่ ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต วัตถุดิบ ฯลฯ สามารถนำมาเพิ่มมูลค่าได้โดยต้องมี

ความรู้ ความเข้าใจในองค์ความรู้ต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ ทั้งเทคนิคการผลิต การบริหารจัดการ การตลาดอย่างแท้จริง เพื่อนำไปสู่เศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง และชุมชนพึ่งตนเองได้มากยิ่งขึ้น (ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564)

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่ประชากรประกอบอาชีพชาวไร่ สับปะรดเป็นส่วนใหญ่ การพัฒนาสินค้าจากผลิตภัณฑ์สับปะรดเป็นหนึ่งในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปี พ.ศ. 2560-2564 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในด้านการผลิตและแปรรูปสับปะรด มะพร้าว และสินค้าเกษตรสู่ตลาดโลก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่รวมกว่า 402,905 ไร่ และยังเป็นแหล่งแปรรูปสับปะรดเพื่อการบริโภคและส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท จนถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงสับปะรด “สับปะรด” มีแหล่งปลูกกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย เนื่องจากสับปะรดเป็นพืชที่สามารถเจริญเติบโตในสภาพแห้งแล้ง จึงทำให้มีการนำดินพันธุ์มาปลูกในพื้นที่ไม่มีน้ำเพียงพอต่อการทำการเพาะปลูกพืชอื่น ๆ โดยแหล่งปลูกที่สำคัญของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ระยอง ชลบุรี อุตรดิตถ์ ลำปาง พิจิตร เป็นต้น ในขณะที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีพื้นที่ปลูกสับปะรดมากที่สุดในประเทศไทย มีพื้นที่รวมกว่า 570,648 ไร่ และยังเป็นแหล่งแปรรูปสับปะรดเพื่อการบริโภคและส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของโลก สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 ล้านบาท จนถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงสับปะรด (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2563: 2)

ผลผลิตสับปะรด สามารถแบ่งตามความต้องการของตลาดออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เพื่อการบริโภคผลสด ได้แก่ พันธุ์ปัตตาเวีย ภูเก็ต ศรีราชา นางแล MD2 เป็นต้น และผลิตเพื่ออุตสาหกรรมโรงงานแปรรูป ซึ่งจะใช้พันธุ์ปัตตาเวียอย่างเดียวเพื่อการแปรรูป ซึ่งสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย นั้นเป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่สันนิษฐานว่ามีการปลูกขึ้นเป็นต้นแรก ที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผลผลิตสับปะรดปัตตาเวียในพื้นที่ตำบลวังก้งนี้ เป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญในห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์สับปะรด

ในอุตสาหกรรมการแปรรูปต่าง ๆ เช่น น้ำสับปะรด สับปะรดกระป๋อง สับปะรดแช่แข็ง ฯลฯ รวมถึงการผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชน เช่น สับปะรดกวน ขนมปังไส้สับปะรด ชีสเค้กสับปะรด เป็นต้น ที่ผลิตขึ้นโดยผู้ประกอบการสินค้าชุมชน ผู้ประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ก่อให้เกิดอาชีพและการจ้างแรงงานทั้งจากการปลูกสับปะรดและการแปรรูปสับปะรด และการกระจายของรายได้เศรษฐกิจทั้งในระดับฐานรากและระดับประเทศ จากการที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์แปรรูปสับปะรดกระป๋อง เป็นอันดับ 1 ของโลก มีมูลค่าปีละไม่ต่ำกว่าสองหมื่นล้านบาท ซึ่งตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และตะวันออกกลาง (สันติ ช่างเจรจา และคณะ, ม.ป.ป.)

ตำบลวังก้งเป็นตำบลหนึ่งในหกตำบลของอำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และตำบลวังก้ง มีทั้งหมด 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเบญจพาส หมู่ที่ 2 บ้านวังก้ง หมู่ที่ 3 บ้านวังยาว หมู่ที่ 4 บ้านหนองหอย หมู่ที่ 5 บ้านฝั่งท่า หมู่ที่ 6 บ้านท่ามะนาว และหมู่ที่ 7 บ้านแก่งกระทิง และที่สำคัญตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี ยังเป็นจุดกำเนิดของสับปะรดต้นแรกพันธุ์ปัตตาเวียแห่งแรกอีกด้วย (องค์การบริหารส่วนตำบลวังก้ง, 2564) สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจ สร้างรายได้ให้ประเทศ โดยมีผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกสำคัญ ได้แก่ สับปะรดกระป๋องและน้ำสับปะรด โดยในพื้นที่อำเภอบราณบุรีเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร ปลูกสับปะรด และเป็นแหล่งที่รวมเกษตรกรชาวไร่สับปะรดไว้ด้วยกันเพื่อส่งขายในโรงงาน ขณะเดียวกันยังมีการแปรรูปเนื้อสับปะรดเป็นสับปะรดกวน สับปะรดอบแห้ง แต่ยังไม่พบว่ามีใบสับปะรดที่ต้องตัดทิ้งอีกเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านหมู่ 3 จึงนำมาแปรรูปเป็นกระดาศจากใบสับปะรด และนำกระดาศที่ได้มาทำเป็นกระดาศห่อของขวัญ กล่องใส่ของชำร่วย เป็นต้น จากการดำเนินการที่ผ่านมาพบว่าสินค้าดังกล่าวไม่เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค และตลาด ซึ่งจากการลงพื้นที่ในตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ชุมชนมีรายได้จากผลผลิตขึ้นอยู่กับราคาท้องตลาด จึงทำให้ราคาสับปะรดตกต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนขาดความรู้ และทักษะในการแปรรูปสินค้าจากผลผลิตทางการเกษตร การจัดทำบรรจุภัณฑ์ และช่องทางการตลาด

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นเร่งด่วนเป็นอย่างมากต้องมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ประชาชนในพื้นที่ให้มีรายได้สูงขึ้น เกิดความความเข้มแข็งในชุมชน และนำไปประยุกต์ในการสร้างเศรษฐกิจชุมชนเพื่อหนุนเสริมเป็นผู้ประกอบการมืออาชีพ ตลอดจนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทข้อมูลของพื้นที่และศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

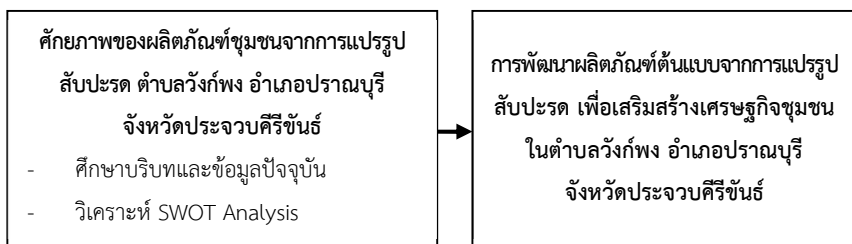
ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) โดยมีคณะผู้วิจัยร่วมกับประธาน กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกัง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา แนวคิด ทฤษฎี สังเคราะห์เอกสาร ค้นคว้าจากตำรา หนังสือ เอกสารรายงานการวิจัย สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ สิ่งพิมพ์ และสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Internet) ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งผู้วิจัยมุ่งศึกษาบริบท และศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค และนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรด เพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชาชนกลุ่มแปรรูป สับปะรด ชุมชนตำบลวังกกพ อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 12,462 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลวังกกพ, 2564) ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973: 125) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 388 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ประธาน กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 9 คน ซึ่งใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน แบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับการบริหารตลาด ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับการจัดการความรู้และข้อมูล ส่วนที่ 5 เกี่ยวกับการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ส่วนที่ 6 เกี่ยวกับการจัดการสินค้าหรือบริการ และส่วนที่ 7 เกี่ยวกับผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ลักษณะของแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ และแบบประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินศักยภาพเท่ากับ 0.973 และแบบสอบถามความพึงพอใจเท่ากับ 0.994 และค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือทั้ง 2 ชุด (IOC) เท่ากับ 1.00

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) โดยมีคณะผู้วิจัยร่วมกับประธาน กรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis)

การรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามจากประชาชนกลุ่มแปรรูปสับปะรด ชุมชนตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 388 คน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการระดมสมอง เครื่องมือที่ใช้ คือ ประเด็นการประชุมและสัมภาษณ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ได้แก่ ประธาน กรรมการ และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำพื้นที่ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบประเมินด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices) นำมาจัดทำเป็นรายงานการประชุมสัมมนา การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แล้วนำมาเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาความ (Descriptive)

ผลการวิจัย

ภายหลังดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาบริบทข้อมูลของพื้นที่และศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด ตำบลวังก้ง อำเภอบราญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. บริบทข้อมูลของพื้นที่พบว่า ตำบลวังก้งเป็นชุมชนที่มีการปลูกสับปะรดพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีรสหวานฉ่ำ มีน้ำมาก นิยมปลูกพันธุ์นี้เพื่อขายผลสด และเนื่องจากมีผลผลิตสับปะรดจำนวนมาก ทางชุมชนได้นำสับปะรดมาแปรรูป ได้แก่ สับปะรดกวน อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของสับปะรดยังไม่เต็มศักยภาพ

นอกจากนี้ยังพบว่าสับปะรดบางลูกตกเกรดไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ดังนั้นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสับปะรดและใช้ประโยชน์จากสับปะรดให้มากขึ้น ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงจัดระดมสมองเพื่อร่วมวางแผนในการนำสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายให้เกิดการสร้างมูลค่าและมีการใช้ประโยชน์จากสับปะรดได้เต็มศักยภาพ ซึ่งองค์ความรู้และกระบวนการที่ได้จากการแปรรูปนี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนต่อไป เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนผู้ปลูกสับปะรดเกิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากสับปะรดได้ ซึ่งก่อให้เกิดชุมชนมีความความเข้มแข็งและมีความมั่นคงทางด้านอาหารต่อไปในอนาคต

2. ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดตำบลวังก้งพง อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 การประเมินศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด

ศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรด	ร้อยละ	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน	82.99	สูง
2. ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	80.75	สูง
3. ด้านการบริหารตลาด	72.81	ปานกลาง
4. ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล	76.86	ปานกลาง
5. ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน	83.73	สูง
6. ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ	76.81	ปานกลาง
7. ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน	77.95	ปานกลาง
เฉลี่ยรวมทั้งหมด	78.84	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีศักยภาพอยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน รองลงมาคือ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผลลัพธ์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Community of Practices)

ชุมชนมีทุนทางสังคมที่ดีมีการถ่ายทอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีการจัดเวทีประชาคมของสมาชิกในกลุ่มวันที่ 5 สิงหาคม 2564 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง พบว่าได้มีการบูรณาการเชื่อมโยงองค์ความรู้ดั้งเดิมเข้ากับนวัตกรรมการบริหารจัดการใหม่ ๆ เพื่อช่วยเสริมทักษะอาชีพ และพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยผู้นำชุมชนมีการประสานความร่วมมือกัน มีการแบ่งหน้าที่การดำเนินงาน และความรับผิดชอบที่ชัดเจน และมีการประชุมและปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ ในกิจกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดทำให้สมาชิกในกลุ่มเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้นมีรากฐานมาจากภูมิปัญญาในท้องถิ่นและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอปารณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จากการลงพื้นที่วิจัยพบว่า สับปะรดที่มีศักยภาพสามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตั้งแต่รากถึงยอด ชุมชนได้นำผลสับปะรดที่ตกเกรดที่ไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ โดยการนำเนื้อสับปะรดมาแปรรูปทำสับปะรดกวนเท่านั้น ส่วนที่เหลือทิ้ง ได้แก่ เปลือก จุก และเหง้าของสับปะรด ชุมชนได้นำไปเป็นอาหารสัตว์ เมื่อคณะผู้วิจัยได้ลงไปในพื้นที่ได้มีการจัดทำเวทีประชาคมในวันที่ 5 สิงหาคม 2564 ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปสับปะรดในตำบลวังก้ง ทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนดังนี้ ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปะรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปะรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือกจุก และเหง้าสับปะรดในการทำให้นุ่ม”

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป
สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอบราณบุรี จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
จากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง
อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

ความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการผลิต	3.67	0.47	มาก	1
2. ด้านการตลาด	3.28	0.36	ปานกลาง	4
3. ด้านการเงินและบัญชี	3.52	0.45	มาก	3
4. ด้านการบริหารจัดการ	3.63	0.51	มาก	2
รวม	3.52	0.44	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูป
สับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนโดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการผลิต อยู่ในลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านการบริหาร
จัดการ ด้านการเงินและบัญชี และด้านการตลาด ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยผู้วิจัยนำประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการวิจัยมาอภิปรายผล
ตามวัตถุประสงค์ของโครงการดังนี้

1. ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนจากการแปรรูปสับปะรด ตำบลวังก้ง
อำเภอบราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ตำบลวังก้งเป็นชุมชนที่มีการปลูกสับปะรด
พันธุ์ปัตตาเวีย เพื่อขายผลสดเป็นจำนวนมาก แต่สับปะรดบางลูกตกเกรดไม่สามารถนำส่ง
เข้าโรงงานได้ทางชุมชนจึงได้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสับปะรดขึ้น

โดยการนำสับปะรดที่ตกเกรดมาแปรรูปด้วยการทำเป็นสับปะรดกวน แต่อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีการใช้ประโยชน์จากส่วนต่าง ๆ ของสับปะรดยังไม่เต็มศักยภาพ อีกทั้งยังพบว่าศักยภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสับปะรดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะด้านผลลัพท์การดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านการบริหารตลาด ดังนั้นเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสับปะรดและใช้ประโยชน์จากสับปะรดให้มากขึ้น ดังนั้นทีมผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ทั้งอาหารและเครื่องดื่มให้มีความหลากหลายให้เกิดการสร้างมูลค่าและมีการใช้ประโยชน์จากสับปะรดได้เต็มศักยภาพ ซึ่งองค์ความรู้และกระบวนการที่ได้จากการแปรรูปนี้จะนำไปสู่การถ่ายทอดให้กับชุมชนต่อไป เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนผู้ปลูกสับปะรดเกิดโอกาสในการสร้างงาน สร้างอาชีพ สามารถสร้างรายได้จากการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจากสับปะรดได้ ซึ่งก่อให้เกิดชุมชนมีความความเข้มแข็งและมีความมั่นคงทางด้านอาหารต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนควรมีบทบาทในการริเริ่มสร้างวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเอง ด้วยการระดมศักยภาพของชุมชน มีการวางแผนและการจัดการแหล่งวัตถุดิบ แหล่งเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อให้เกิดระบบการจัดการ และการพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสรี พงศ์พิศ (2557: 20-21) กล่าวว่า รูปแบบวิสาหกิจชุมชนเป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้า และการเงิน และต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจคือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคมคือ การยึดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการการประกอบการของชุมชนในทัศนะดังกล่าววิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม วิสาหกิจชุมชนจะเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมพึ่งตนเองได้และเข้มแข็ง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน (2559: 11) กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นหน่วยประกอบการของชุมชนที่มีองค์ประกอบของพื้นที่สมาชิกในชุมชน วิธีการยังชีพ

ของชุมชน ลักษณะการเป็นเจ้าของโดยชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน และการรับผิดชอบร่วมกันของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นแนวคิดที่มุ่งแปรรูปผลผลิตตามธรรมชาติ หรือกระทำการผลิตสินค้าโดยสมาชิกในชุมชน เพื่อการบริโภคและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน โดยตั้งอยู่บนกระบวนการคิดและปฏิบัติคือ การแปรรูปหรือผลิตสินค้าของชุมชน สมาชิกในชุมชนผลิตอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อลดรายจ่ายของตนเองหรือเป็นหลักพึ่งพิงของตนเองได้ และวิสาหกิจชุมชนมีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนหรืออุตสาหกรรมรายย่อย ที่ร่วมทุนของชุมชนมีทั้งที่ไม่ต้องใช้เครื่องจักร อุปกรณ์หาง่าย ตลอดจนจนถึงการใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก และขนาดกลาง อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมนิ, เพ็ญญา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด (2563: 137) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า บริบทเชิงพื้นที่ชุมชนเพนียดมีฐานทุนที่เหมาะสมในเชิงบูรณาการทั้งในด้านทรัพยากร และชุมชนเปิดรับต่อการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ความร่วมมือจากผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ในการพัฒนาชุมชน แสดงให้เห็นถึงความพร้อมต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เพชรเก่า, กัญญา กำศิริพิมาน และกาญจนา เกียรติมนิรัตน์ (2561: 127-128) ได้ศึกษาการส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยหลวงพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรดบ้านห้วยหลวงพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3 ห่วง 2 เงื่อนไข โดยทั้ง 3 กลุ่มได้มีการนำเอาไปใช้ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว การมีเงื่อนไขความรู้ และการมีเงื่อนไขคุณธรรมมาใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ การผลิตและเทคโนโลยี การตลาด การเงิน การบริหารงานบุคคล

2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปะรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในตำบลวังก้ง อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการลงพื้นที่วิจัยนั้นพบว่า สับปะรดที่มีศักยภาพสามารถนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ตั้งแต่รากถึงยอด ชุมชนได้นำ

ผลสืบปรดที่ตกเกรดที่ไม่สามารถนำส่งเข้าโรงงานได้ โดยการนำเนื้อสับปรดมาแปรรูปทำสับปรดกวนเท่านั้น ส่วนที่เหลือทิ้ง ได้แก่ เปลือก จุก และเหง้าของสับปรดชุมชนได้นำไปเป็นอาหารสัตว์ เมื่อคณะผู้วิจัยได้ลงไปในพื้นที่ได้มีการจัดทำเวทีประชาคมทำให้ชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนดังนี้ ชุมชนสามารถที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสับปรดเพิ่มเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เหลือทิ้งจากสับปรดมาสร้างงาน สร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้ คือ “พัฒนาผลิตภัณฑ์โบรมีเลนจากเปลือก จุก และเหง้าสับปรดในการทำให้เนื้อนุ่ม” อีกทั้งยังทำให้ยังทำให้เกิดความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการผลิต ด้านการบริหารจัดการ และด้านการเงินและบัญชี แสดงให้เห็นว่าการลงพื้นที่ของกลุ่มผู้วิจัยช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้มีศักยภาพที่ดีขึ้นได้ ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนมีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา มีแหล่งวัตถุดิบหลักที่เพียงพอในการผลิต มีแรงงานในการผลิต และมีสมาชิกชุมชนที่มีความรู้และทักษะในการแปรรูปสับปรดที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังคงขาดทักษะและความชำนาญในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ขาดการส่งเสริมการตลาด และช่องทางการประชาสัมพันธ์ในการจัดจำหน่ายสินค้า การวิเคราะห์แผนธุรกิจในการขยายการผลิตและการตลาด เพื่อแข่งขันกับวิสาหกิจชุมชนอื่น อีกทั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์บางอย่างที่ใช้ในการผลิตยังไม่ทันสมัย จึงอาจทำให้ขาดความพร้อมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ แต่เมื่อทีมผู้วิจัยลงพื้นที่ช่วยนำเสนอแนวทาง แนวความคิด และวิทยาการใหม่ ๆ จึงทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากการแปรรูปสับปรดเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดของ ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์ (2558: 106-108) กล่าวว่า การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการกระตุ้นหรือมีการชักนำด้วยปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ที่ใช้ในการพัฒนา เช่น จะต้องมีการลงทุนที่ได้จากการสะสมมาก่อน โดยแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าความพร้อมสำหรับการพัฒนาเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นมาได้ การพัฒนาตามแนวคิดนี้มีความเชื่อว่าหากต้องการพัฒนาจะต้องเป็นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด

เนื่องจากแนวคิดนี้เชื่อว่าประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ไม่สามารถสร้างความพร้อมได้ตามความต้องการของนักพัฒนาที่เข้าไปส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของถาวร ชูพล และคณะ (2552: 11) เห็นว่าแนวทาง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่เน้นในเรื่องการปรับวิถีคิดของชุมชนแบบพึ่งพาภายนอกมาพึ่งพาตนเอง โดยเชื่อมโยงบูรณาการกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ในที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมณี, เพ็ญญา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด (2563: 137) ได้ศึกษาการพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอดงหลวง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนด้วยการสร้างอาชีพเสริมจากการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นในพื้นที่ รวมทั้งความรู้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการผลิต การบรรจุภัณฑ์ และการบริหารจัดการกลุ่มเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการดำเนินการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้วยตนเองในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูรัตนกรวิสุทธิ, พระมหาบุญรอด อมรทตฺโต, พระครูปริยัติสุวัฒนาภรณ์, พระครูสังฆวิสุทธิคุณ และสุเทพ เชื้อสมุทร (2561: 113-118) ได้ศึกษาการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจเอกชนในจังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันกลุ่มโรงงานอุตสาหกรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น โดยตั้งเป็นกลุ่มเพื่อนชุมชน ประกอบด้วย โรงไฟฟ้า, SCG, บริษัทดาว และบริษัท พีทีที โกลบอล เคมิคอล จำกัด (มหาชน) ช่วยกันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในเขตนิคมอุตสาหกรรม โดยมีส่วนร่วมด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการตลาด สร้างภาคเครือข่ายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจเอกชนในจังหวัดระยอง ได้แก่ ชุมชน บริษัทเอกชน นักวิชาการ และหน่วยงานราชการ ปัจจุบันวิสาหกิจชุมชน มีหน่วยงานหลักคือ ภาคการเกษตรและหน่วยงานพัฒนาชุมชนเป็นผู้กำกับดูแล มีการประเมินเพื่อออกใบรับรองผลิตภัณฑ์ชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะให้มากขึ้น โดยการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและชุมชนโดยรอบ ทำกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ รวมทั้งใส่ใจดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

2. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรจัดทำแผนการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติตามแผนและนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข

3. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย ปรับใช้กลยุทธ์ทางการตลาด สร้างเครือข่ายด้านการตลาดกับหน่วยงานภายนอก เพื่อเป็นการขยายฐานลูกค้าและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เช่น การดำเนินงานศูนย์แสดงและจำหน่าย OTOP ตลาดประชารัฐ หรือรูปแบบการตลาด Online

4. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการศึกษาดูงาน จัดอบรม สัมมนาเพื่อให้ความรู้แก่สมาชิก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น

5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์พัฒนาผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันอย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่นหรือกลุ่มชุมชนโดยรอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์โดยการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เชื่อมโยงเข้ากับอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่มีเรื่องราวและคุณค่า เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาด และเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563 จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด
ศาลากลางจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- เจณิภา คงอิม. (2561). การดำเนินงานของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนนทบุรี.
วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 4(1), 156-170.
- ถาวร ชูพล และคณะ. (2552). แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกร
บึงหลุมบัว ตำบลพระอาจารย์ อำเภอบางบาล จังหวัดนครนายก. สำนักงานเกษตร
อำเภอบางบาล สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก.
- ธเนศ ศรีวิชัยลำพันธ์. (2558). การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระครูรัตนาวาสวิสุทธิ, พระมหาบุญรอด อมรทตฺโต, พระครูปริยัติสุวัฒนาภรณ์,
พระครูสังฆวิสุทธิคุณ และสุเทพ เชื้อสมุทร. (2561). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
กลุ่มแปรรูปโดยการร่วมมือของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดระยอง. รายงานการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หน่วยวิทยบริการ จังหวัดระยอง.
- ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร.
(2564, 1 มิถุนายน). รายงานสรุปประเภทกิจการวิสาหกิจชุมชน/เครือข่าย
วิสาหกิจชุมชน จำแนกตามพื้นที่.
http://smce.doae.go.th/snce1/report/select_report_smce.php?report_id=17.
- สมชาย เพชรเก่า, กัญญา กำศิริพิมาน และกาญจนา เกียรติมนรัตน์. (2561).
การส่งเสริมศักยภาพด้านการจัดการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสับปะรด
บ้านห้วยหลวงพัฒนา ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการ
อุตสาหกรรมศึกษา, 12(2), 126-138.

สันติ ช่างเจรจา และคณะ. (ม.ป.ป.). *กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสับปะรด*.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.

สุนทรีย์ วิพัฒน์ครุฑ, อุษณีย์ จิตติมณี, เพ็ญภา จุมพลพงษ์ และเสาวพร สุขเกิด. (2563).

การพัฒนาศักยภาพชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชน

โดยการสร้างอาชีพเสริมในพื้นที่บ้านเพนียด ตำบลเพนียด อำเภอกอแก้ว จังหวัดลพบุรี. *พัฒนาเศรษฐกิจ*, 16(1), 137-150.

จังหวัดลพบุรี. *พัฒนาเศรษฐกิจ*, 16(1), 137-150.

เสรี พงศ์พิศ. (2557). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. เจริญวิทย์การพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน. (2559). *แนวทางการดำเนินงาน*

การสร้างตำนานผลิตภัณฑ์ Story of Product. เอ ที เอ็ม โปรดักชั่น.

องค์การบริหารส่วนตำบลวังกก้ง. (2564, 3 มิถุนายน). *ข้อมูล อบต.*

<https://www.wangpong.go.th/general1.php>.

Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed.). Harper

Collins.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3th ed.). Harper

and Row Publication.

Authors

Assistant Professor Wipavane Phueakbuakhao

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0810668475 Email: wipavane.phu@mail.pbru.ac.th

Assistant Professor Rungkan Klahan

Faculty of Agricultural Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0814560966 Email: supremrukiirun@gmail.com

Assistant Professor Krit Chaiwong

Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo 8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0654646949 Email: k.chaiwongs@gmail.com

Dr. Wanida Maksiri

Faculty of Agricultural Technology,

Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo.8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0817806287 Email: wanidamaksiri@yahoo.com

Mr. Chuangchai Chupwa

Engineering and Industrial Technology, Phetchaburi Rajabhat University

38 Moo.8, Na Wung Sub-district, Mueang District,

Phetchaburi Province 76000

Tel: 0842863223 Email: pui2006me@gmail.com